

Съвременни дизайн - интерпрета- ции в контекста на културно - историческото наследство

Светослав
АНЕВ*

* гл. ас. д-р Светослав
Анев, Нов български уни-
верситет

¹ Бойчев К., Цветков Е., Калайджиев И., Грозев О., (1993). *Интериор. Техника, София.*

² Miller, J. (2011). *Furniture-world styles from classical to contemporary.* Dorling Kindersley Limited, London.

Често в съвременния дизайн се наблюдават различни видове трактовки на стари решения от отминали епохи или вече създадени и добре познати обекти. Както в другите изкуства, така и в дизайна този тип явление не е необичаен. Доста често във всяко ново нещо може да бъде открито добре забравена стара препратка. За съжаление не винаги такива интерпретации биват базирани на сериозно проучване и анализ от страна на авторите, вследствие на което могат да бъдат наблюдавани крайно нелепи решения, завършващи с плачевен краен резултат, граничещ по-скоро с липса на естетика и добре обмислено, издържано решение. Разглеждайки този проблем в контекста на дисциплината интериорен дизайн проблемът може да бъде анализиран доста обстойно чрез редица примери.

Едно от решенията на такъв вид проблем може да бъде доброто познаване и анализиране в дълбочина на стиловите характеристики на дадена епоха, дала своето отражение върху решения във вътрешното пространство, обзавеждането, мебелите или аксесоарите. Разбира се, тук имат значение и фактори, свързани с професионално-личностните качества на автора, решил да поеме в тази посока.

Със зараждането и отмирането на различните епохи се зараждат и различните стилове. Те носят своите белези, характерни за времето в което съществуват. Това разбира се, е процес, предшестван от постиженията на предходната епоха, която дава своето отражение и влияе на следващата чрез последователно надграждане. Това е еволюция, базирана на напредък в технологично отношение, нови колективни стремежи или нови схващания за красота и естетика. Познаването им чрез стойностно анализиране е начинът за изграждане на правилна представа за основните характеристики и белези, водещи към оригиналността на разглеждавания обект.

Този похват може и трябва да бъде използван в различни ситуации - например осъществяване на връзка между интериор и мебели с архитектура, част от културно-историческо наследство в

стил, характерен за дадена епоха. По този начин може да бъде постигнато хармонично единство и цялост в разработката на дадено пространство.

1. Барок и рококо интерпретации

1.1. Барок – много съвременни компании и дизайнери се обръщат към барока и последвалия го стил рококо като източник за вдъхновение. Това не е случайно – това са стиловете на монарсите, управлявали Централна и Западна Европа в края на XVII и целия XVIII век. Барокът е най-мащабното и декоративно-пищно, изпълнено с великолепии художествено-творческо постижение на западно-европейската цивилизация. Възниква в Италия, и бавно се разпространява из цяла Европа. Характеризира се с пищна декорация на архитектурата, вътрешните пространства и мебелите, богата оцветеност, мощен релеф на декора и колоритна оцветеност (фиг.1). Основни особености при мебелите се явяват извитите крака, релефни, позлатени резбени декорации, пищни тапицерии¹. Основен белег на стила е акцентът върху внушението за представителност и монументалност, която понякога се превръща в самоцел. Основна черта при решетъчните мебели е характерната за времето „S“ образна извивка на краката на мебелите, или т. нар. „кабриолен крак“. Стремехът е към преувеличаване на движението и детайлите с цел създаване на усещане за драматизъм, изобилие и величие (фиг.2), (фиг.3).

Формират се два отделни типа мебели – официално обзавеждане за държавни зали и дворци и по-опростени мебели, предназначени за домашна употреба. До този момент е било обичайно аристокрацията да се премества от един дом в друг според сезоните, но сега резиденциите стават по-постоянни. Мебелите вече не е нужно да бъдат преносими, а се проектират за конкретни стаи и отделни помещения².

Стилът се формира в три фази – ранен, зрял и късен барок. Мебелите от периода са едри, излъчващи представителност, и силно повлияни от архитектурата и скулпторните форми. На този етап те са част от общото решение за декоративното оформление на прос-

Фиг. 1 - Френски салон от хотел де Варенгвил (de Varengeville) в Париж. 1736 -1752 г. Музей за изкуства Метрополитън. Ню Йорк.

транството. Обикновено са приоритет на кралските фамилии заради строгия дворцов етикет и установената йерархия. Впоследствие стилът се развива много силно и във Франция. Френския барок е известен още и като стил Луи XIV, свързан със част от периода на царуването на френския монарх (1643–1715 година). (фиг.4), (фиг.5).

Развитието на барока в Англия има сравнително краткотраен живот. Развива се в периода 1690-1730 годи-

на Разделя се на две фази – Чарлз II (реставрация), продължил в периода 1660-1685 година и Джеймс II – 1685-1689 година. Втората фаза се състои от стиловете Уилям и Мери, и е в периода 1689-1702, и кралица Ана – 1702-1714 година. Имената на периодите са заимствани съответно от всеки един от монарсите управлявали по това време. (фиг.6), (фиг.7).

Използвайки тези стилови характеристики холандският дизайнер Марсел

Фиг. 2 – Андре-Шарл Буле. Бюро с глава на сатир-детайл. Франция. Ок. 1720 г.

Фиг. 4 – Кресло с подлакътници за кралицата в стил Луи XIV, Ок. 1690-1710 г. Франция

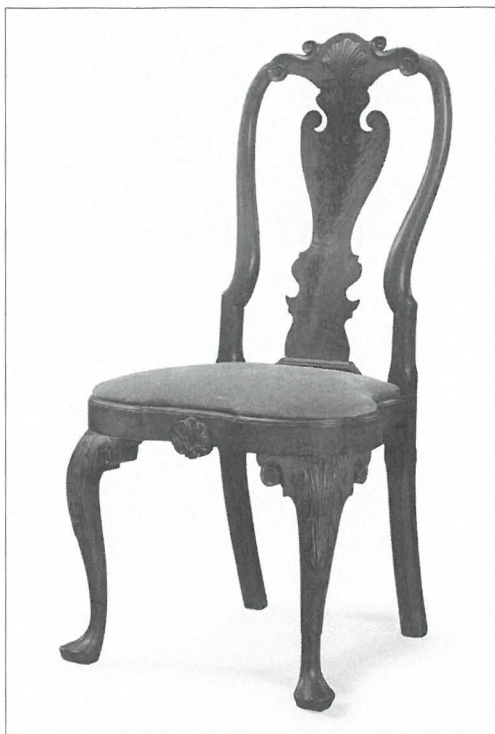
Фиг. 5 – Конзолна масичка от позлатено дърво в стил Луи XV. Ок. 1755 г.

Фиг. 6 - Дървена маса с кабриолни крака в стил Кралица Ана. Ок. 1730 - 1750 г.

Фиг. 7 - Стол в стил Кралица Ана. Резбован орех. Ок. 1740 - 1755 г.

Вандерс създава своят прочит за аристократичен полилей за италианската компания за осветление FLOS. Той използва традиционна форма, пресъздадена по магически начин в съзнанието му, интерпретирана чрез съвременни форми и материали. Осветителното тяло представлява метална структура, обвита в пашкул, изграден от специална смола, импрегниран в последствие със прозрачен спрей. Основната структура включва прозрачни свещи от полиметил метакрилат.

Постигайки усещането за актуалност към времето в което е създаден, и същевременно запазвайки визията и стилът, от който черпи своето вдъхновение, Марсел Вандерс успява да интерпретира чрез съвременен подход духът на една отминала епоха в цялото и величие (фиг.8), (фиг.9).

Малко по-рано във времето, от барока черпи вдъхновение един от най-големите италиански дизайнери на XX век – Алесандро Мендини. Чрез своята работа, описан като „натрапчив концептуалист на италианския постмодернизъм“ от писателя и куратор Глен Адамсън, той проправя пътя към въпросното течение. Той възплъщава цялата пищност и великолепие на барока в едно

единствено кресло. Неговият Proust chair произведен за италианската компания Cappellini веднага се превръща в дизайн икона на XX век, като една от най-известните и съществени референтни точки в стремежа към форма и естетическо съвършенство. Мендини първоначално проектира креслото като единична, уникална бройка, като се смята, че е използвано от френския класик Марсел Пруст, починал през 1922 година, считан днес за баща на съвременния роман.

Креслото се състои от ръчно резбована и оцветена масивна букова дървесина, тапицирана с многоцветен плат. През 1978 година с креслото Proust, Мендини започва серия от мебели наречени „Redesigns“ (ре-дизайни) в която той интерпретира формата и орнамента на вече съществуващи образци от отминали стилови епохи. Креслото „Proust“ е препратка към нео-бароковия стил на Франция от XVIII век. В първоначалния си вариант е покрито с тапицерна от ръчно рисуван шарка от точки, която възпроизвежда уголемена част от картина на поанталиста Пол Синяк. Малко по-късно започва и прозводството му в различни разцветки на тапицериата (фиг.10), (фиг.11).

Фиг. 8 – Холандски, бароков полилей. Месинг. 17 в.

Фиг. 9 – Марсел Вандерс. Полилей „Zeppelin“ за Flos. 2005 г.

³ Miller, J. (2011). *Furniture-world styles from classical to contemporary*. Dorling Kindersley Limited, London.

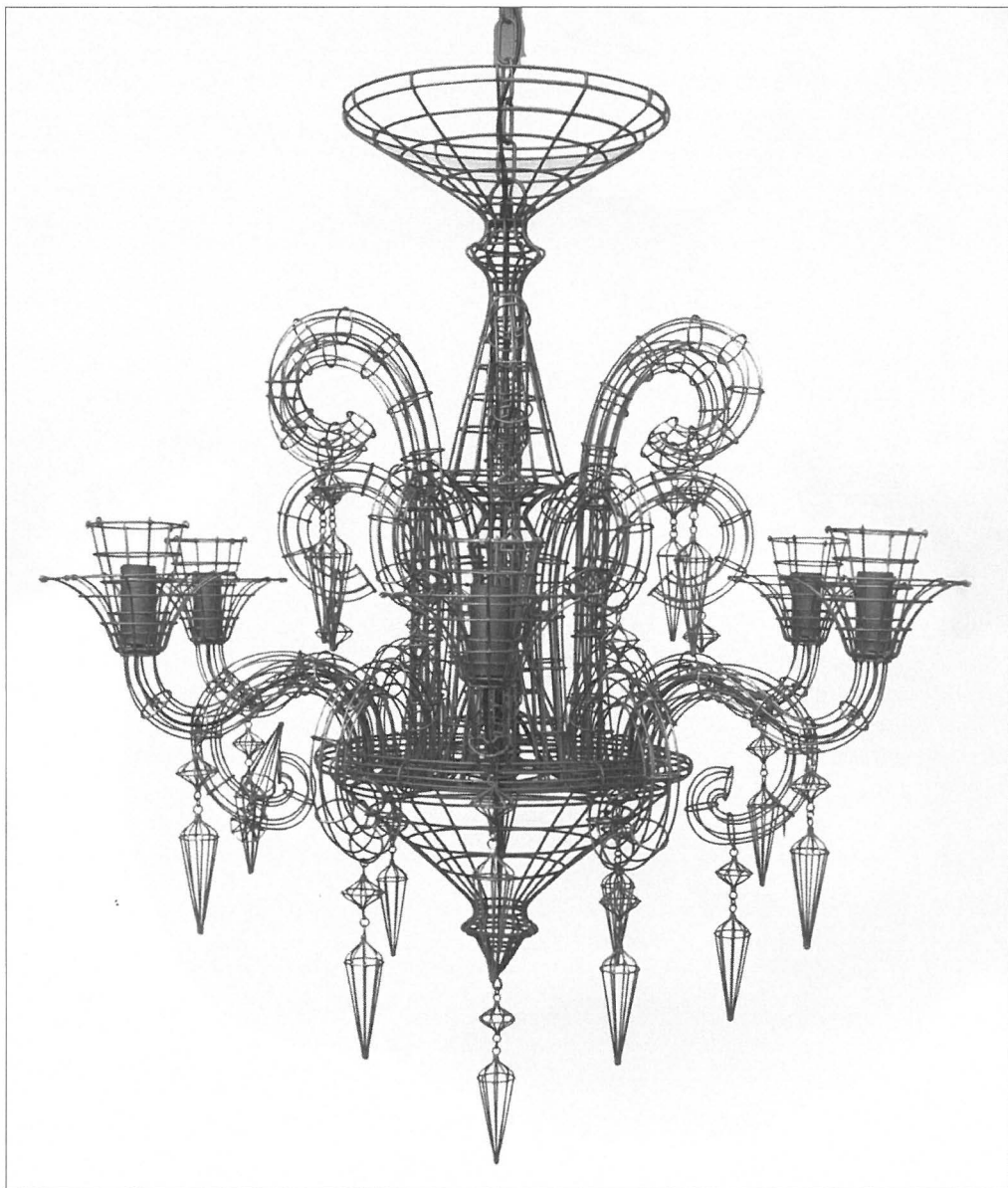
фиг.11 – Алесандро Мендини. Кресло „Proust chair“ за Cappellini. 1978 г.

Барокът е стил, дал своето отражение върху архитектурата, музиката и изящните и приложните изкуства. Със своята динамичност и пищност той носи неповторимост, която внася тържествен, аристократичен дух във всяко произведение на някое от изброените по-горе разклонения. При добро познаване и интерпретиране може да внесе нужното усещане, търсено като краен ефект, като същевременно запази своето присъствие в културно-исторически аспект. (фиг.12), (фиг.13). В интериорното пространство може да присъства като доминиращ стил, или само като акцент. Заложен по правилния начин, без прекриване на границата на неговата декоративност, демонстрира професионална задълбоченост в неговото изследване и правилно приложение. (фиг.14).

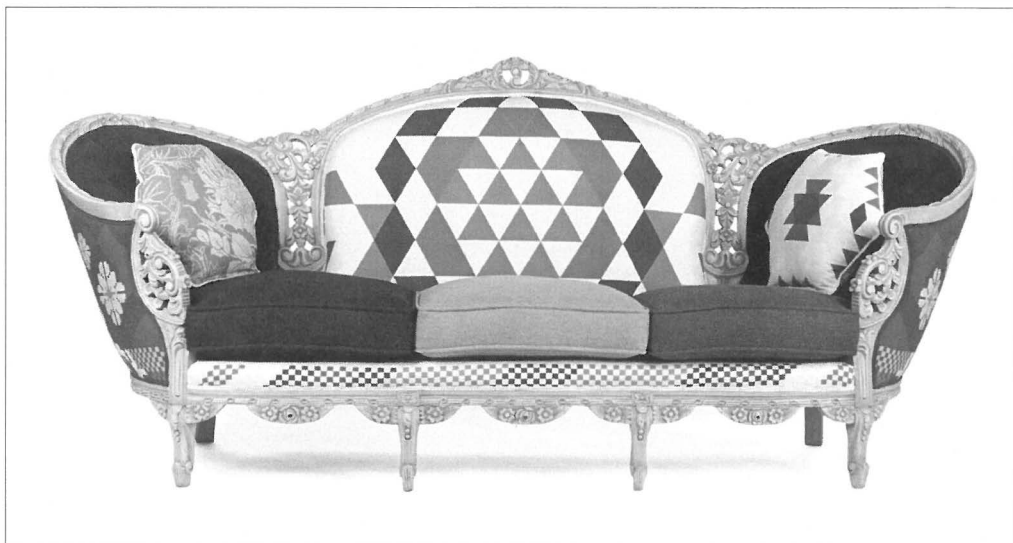
1.2. Рококо – рококо е стил, развил се в периода 1730-1760 година, като бележи своя възход в периода 1740-1760

година. Зародил се в Париж, но много бързо разпространил се из цяла Франция, впоследствие и други европейски страни – основно Германия и Австрия. Във Франция, известен като Луи XV. В Англия периода се свързва с царуването на Джордж II – време на стабилност, което полага основите на промишлената революция във Великобритания. Известен още като стил Чипъндейл.

Това е времето, когато се появяват различни типове мебели, предназначени съответно за отделните видове дейности, свързани с разговори, игра на карти, четене, почивка или хазарт. Декорацията в повечето случаи е асиметрична, включваща характерния за стила мотив „рокай“ – термин, обозначаващ един от главните мотиви характерни за рококо – мидената черупка³. Характерни за мебелите са сравнително тънките конструктивни елементи, асиметричност, заобленост и мекота на овалните линии. Всичко

Фиг. 12 – Абигейл Ахерн. Нео - барокво полилей – съвременна интерпретация. Преходно боядисана, стоманена тел

Фиг. 13 – Студио „Ro co co“. Диван „Ya fui a llojar“. 2010 г.

Фиг. 10 – Алесандро Мендини. Кресло „Proust chair“ за Carrellini. 1978 г.

фиг. 3 – Андре-Шарл Буле. Бюро с глава на сатур-детайл. Франция. Ок. 1720 г.

Фиг. 14 – Филип Старк. Жилищен интериор. Сграда Yoo Montreal

това се допълва от леки дърворезбени декорации, интарзии и надлепени декоративни добавки.

В самото начало стилът представлява реакция срещу тежкото въздействие на изкуството на барока, наложен от двореца Версай на Луи XIV. Няколко проектанți, художници и гравьори, между които Пиер Ле Паутре (Pierre Le Pautre), Жан Берейн (Jean Berain), и Никола Пино (Nicolas Pineau) разработват по-светъл и интимен стил на декорация за новите жилища на благородниците в Париж (фиг.15). В стилът рококо интериорните пространства са украсени с деликатни криви форми, базирани на формите на буквите „С“ и „S“, формата на мидената черупка и други естествени форми. Преобладава асиметрията, светлите, пастелни тонове, бялата, слонова кост и златото. Периодът се отличава с богато украсени, асиметрични дърворезби и боядисани декорации, използващи листа, черупки, свитъци и фантастични растения. Често с тях се комбинират китайски или други екзотични мотиви⁴. Като цяло ро-

коко е естественото продължение на барока, доразвило основната му идея, придавайки допълнителна елегантност и финес. Всъщност може да се каже, че е и стил на поведение. По това време из цяла Европа се строят дворци и павилиони с имената „Сансуси“ (безгрижие), „Солитюд“ (самотност), „Ермитаж“ (отшелничество) и т.н. В екстериора задължително доминира кокетството, а в интериорите – разкошът и удобството (фиг.16). В чисто концептуално отношение стилът не се характеризира със сериозни нововъведения в мебелното изкуство. Приноса му се свежда до извеждането до най-висока изразност на възникналите по време на барока идеи. Във Франция стилът се изразява чрез все по-меките и огънати форми при мебелите. Краката запазват своята характерна извита форма тип „кабриол“, завършващи със волута в долната част, стъпила върху токче. Царгите следват извитата форма с плавен преход към краката, декорирана с резбован мотив „рокай“ в центъра (фиг.17).

⁴ Pegler, M. (2006). *The Fairchild dictionary of interior design*. Fairchild publications. USA.

Фиг. 15 – Никола Пино (Nicolas Pineau) 1684-1754. Проект за конзолна мебел. Сангин. Париж

Фиг. 16 – Жермен
Бюфран. Хотел дьо Су-
бис – интериор. Париж.
1732 г.

1.3. Съвременни интерпретации
– Серията „Smoke“ на холандския дизайнер Мартен Баас е пример за чудесна интерпретация на характерните за този стил белези, превръщайки ги в актуален акцент в интериорното пространство. Мебелите от серията са от ефектно, прогорено дърво, импрегнирани с епоксидна смола и черна, кожена тапицерия. С внимателно отношение към детайла и изработката, те се превръщат в съвременно отражение на духа на една отминала епоха, носеща художествените и естетически белези на обществото, в което са създадени (фиг.18).

Темата за този вид подход при изграждането на дизайна на мебелите и аксесоарите в интериорното пространство, разбира се, е доста необятна и може да бъде разглеждана от различен ъгъл. В крайна сметка най-важен остава аспекта, свързан с правилната трансформация и интерпретация на стиловите особености и белези, отличаващи един стил от друг, придаващи му характерното емоционално въздействие. Малко по-артистичен се явява подходът, при който характерни елементи могат да бъдат включени и използвани за създаване на асоциации със разглеждания стил. Този подход също

създава условия за интерпретиране на културно-историческото наследство чрез дизайн-похвати и съвременни технологии (фиг.19), (фиг.20).

2. Когато класиката срещне съвременността

2.1. Класицизмът – класицизмът е стил, развил се най-силно във Франция по времето на Луи XVI (1774-1793). Явява се последна фаза на Рококо и първа фаза на Неокласицизма, наричан още с името на монарха, управлявал по това време⁵ (Encyclopædia Britannica Online). В различните държави се развива по различен начин, но като цяло е силно повлиян от античността, а формите на мебелите се развиват със стремеж към замяна на пищната декоративност със спокойна уравновесеност. Характерни са компактните обеми, симетричните решения, правите ъгли, леките профили и отчетливото съпоставяне на хоризонтални и вертикални прави и леко огънати елементи. Конструкциите на мебелите в интериорното пространство са олекотени и лишени от напречници при краката, които почти винаги са прави, стесняващи се към долната си част, набраздени с вертикални канелюри, като горе и долу зоната на канелюрите се ограничава от декоративни пръстени (особено при мебелите за седене⁶). Седалките и облегалките на столовете и креслата имат формата на медальон, квадрат или правоъгълник. Подлакътниците излизат от облегалката в крива линия напред, на около две трети от дължината на страничния фриз. Класицизмът във Франция успява да просъществува и след Луи XVI, и е с продължителност около 50 години. Наименован е още като „последния кралски стил“. Оставя може би най-трайна следа в историята на развитието на интериорното пространство и мебелното изкуство (фиг.21).

Класицизма се налага като течение и в Англия след 1760 година. Този период съвпада с царуването на Джордж III. Появяват се едни от най-големите имена в мебелното изкуство – Томас Чипъндейл, Джордж Хеплуайт, Томас Шератон. Водещо място сред тях заема Робърт Адам – архитект и археолог, основоположник на класицизма в Ан-

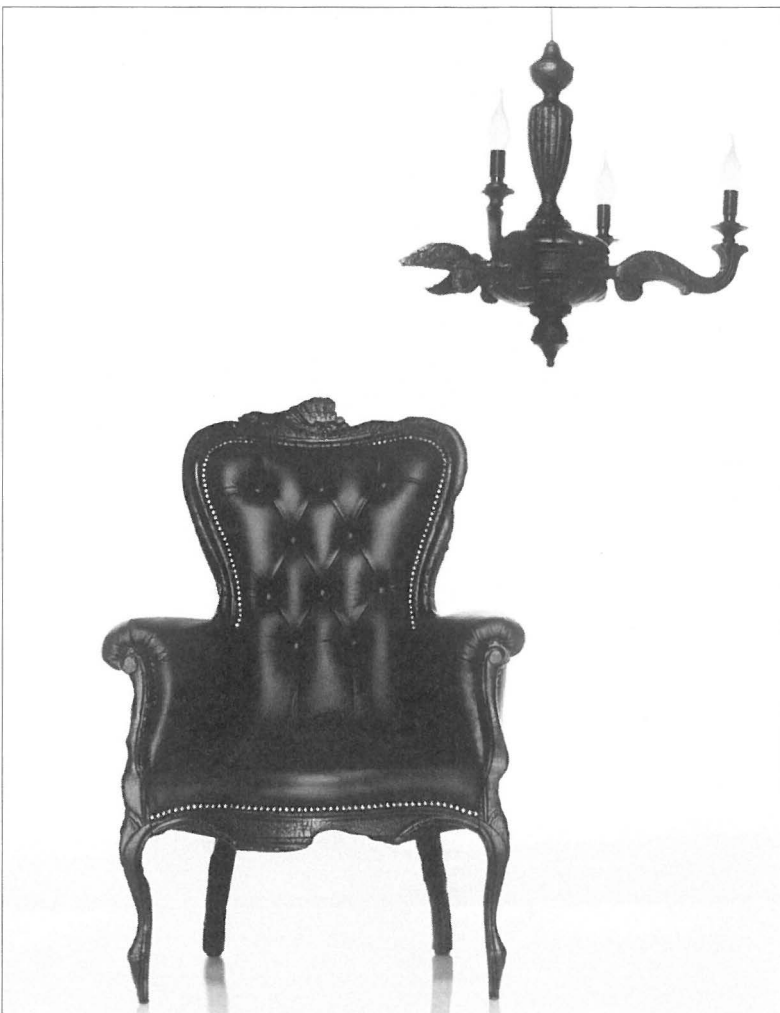
⁵ Encyclopædia Britannica Online, s. v. „Louis XVI style“

<http://kenli.nbu.bg:3277/levels/collegiate/article/Louis-XVI-style/49093> (13.12.2017)

⁶ Беджев И. (2000). В света на стиловете мебели. Alan-group. София

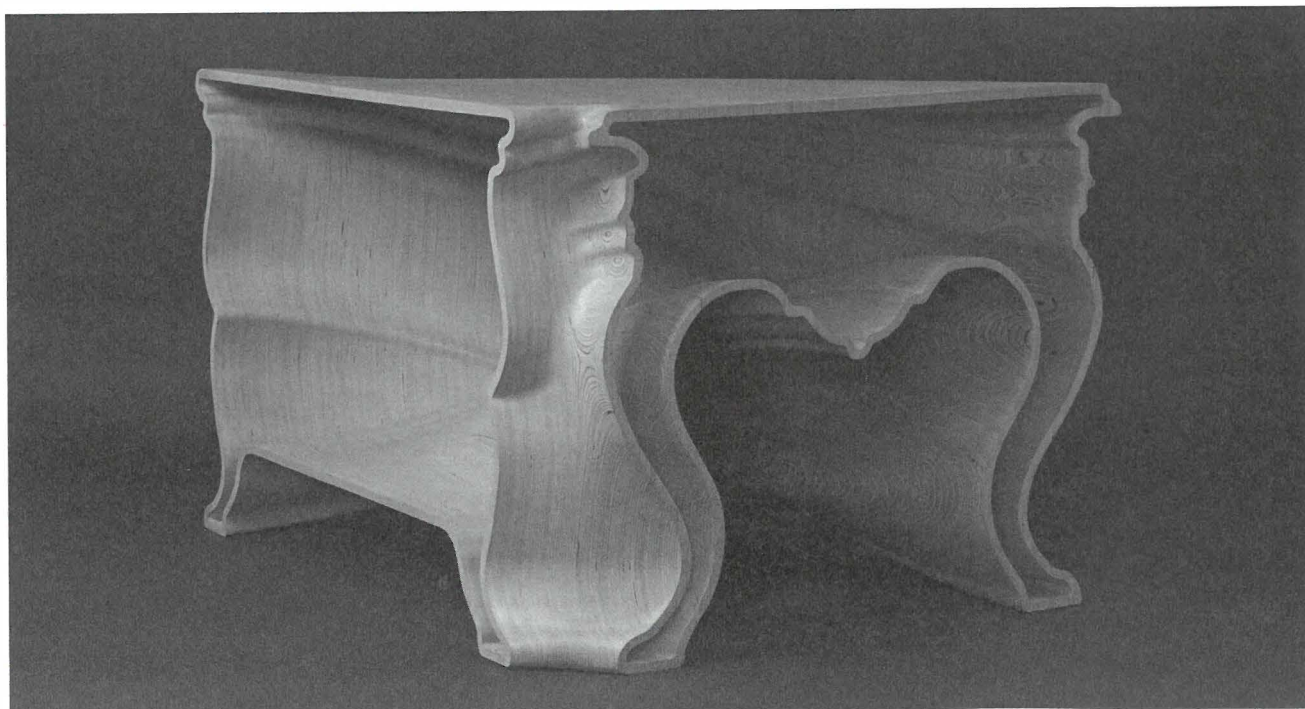
Фиг. 17 – Кресло в стил рококо (Луи XV). XVIII в.

Фиг. 18 – Мартен Баас. Кресло „Smoke chair“ и полилей „smoke chandelier“ за Mooodi. 2002 г.

Фиг. 19 - Феруччио Лавиани. Кресло „Rosoco throne Boffi“. Италия. 2013г.

Фиг. 20 - Жерон Верховен. Маса „Cinderella“. 2005 г.

Фиг. 21 – Пиер Ларок.
Неокласическо канапе.
Франция, ок. 1780 г.

глия, оказал силно влияние върху производителите на мебели от това време. (фиг.22).

2.2. Съвременни интерпретации - инспириран от стилът, френският дизайнер Филип Старк прави съвременен прочит по темата, запазвайки характерните му белези в своята разработка „Ghost chair“ за Kartell през 2002 година. Вдъхновено от историята, креслото пренася духът и усещането за времето на управлението на френския монарх Луи XVI. Дизайнерът успява да интерпретира формата на античния, мебелен детайл в единен силует, превръщайки кръглата му, оформена в медальон облегалка, извити подлакътници и прави крака в прозрачна мебел.

Осланяйки се не само на стилът, но и на древногръцката геометрия, креслото се превръща в триумф на пост-модерните времена. Представява

един единствен детайл, изработен от прозрачен поликарбонат, формован чрез впръскване, което значи, че няма сглобки, винтове или тапицерия, което го прави удобно за използване както в интериорно, така и в екстериорно пространство (фиг.23), (фиг.24).

Цялостната концепция, свързана с изработването на прозрачна мебел се върти около идеята да се сведе до минимум зрителното въздействие на мебелите в пространството и то да бъде максимално изчистено от претрупаност. В крайна сметка подходът се явява начин за запазване на автентичността чрез осъвременяване и запазване на първоначалната концепция в контекста на историческото наследство.

От същия стил черпят вдъхновение и дизайнерите от Caracole в разработката на нощен шкаф за новата си колекция Caracole classic. Комодите в стил

Фиг. 22 – Конзол-на маса от позлатено дърво. Стил Джордж III. Робърт Адам.

Фиг. 23 – Класическо кресло в стил Луи XVI. Франция. XVIII в.

Фиг. 24 – Филип Старк. Кресло "Ghost chair" за Kartell. 2002 г.

Фиг. 25 – Комод с мраморен плот в стил Луи XVI – половин луна

Фиг. 26 – Нощен шкаф „Dreamp come true“. Колекция Caracole classic. 2016 г.

⁷ Райчева, Р. (2012). *Стилове в интериора и мебелите. Мартилен. София*

Луи XVI биват няколко вида, като някои от тях са изпълнявани с две врати или с три чекмеджета с правоъгълни чела. Краката са къси и конични. Вертикалните фризове отстрани придобиват цилиндрична или фасетирана права форма, като преди френската революция са били заменяни с колони или кариатиди. Те биват: комоди с плот половин окръжност, или още наричани „половин луна“, серванти със заоблени врати в края и ъглови комоди, наречени „енкоанюр“⁷. В своята съвременна разработка дизайнерите залагат на тези основни характеристики, прилагайки тези принципи с цел запечатване духът на времето, но с осъвременяване на визията (фиг.25), (фиг.26).

Темата, свързана с начините за запазване на културно-историческото наследство е необятна, и със сигурност може да бъде разглеждана от различни ъгли и в различен аспект. Еволюционното развитие на мебелите и интериора винаги е било тясно свързано със социално-икономическите процеси случващи се в обществото. Проследяването на надграждането и взаимовръзките между всяка една стилева епоха, носеща своите характерни белези дава по-ясна и логична представа за начините по които са се развивали отделните стилове, което е правилната предпоставка за тяхното съвременно интерпретиране. Запазването на културната идентичност е важна част от

развитието на всяка една цивилизация. Гореспоменатите примери представят една малка част от начините за съвременно възпроизвеждане чрез вкарването и употребата на исторически контекст. Това е и начинът да бъдат запазени идеи, естетически и технически постижения преминали през вековете, но трансформирани през съвременния поглед на автори, търсещи надграждане в тази посока. Изследвайки тези връзки в исторически план, всяка една култура изгражда и запазва своята автентичност, което всъщност е и начинът за осъществяване на правилния процес на еволюционно развитие.

Библиография:

Беджев, И. (2000). *В света на стилите и мебелите. Alan-group. София*

Бойчев К., Цветков Е., Калайджиев И., Грозев О., (1993). *Интериор. Техника, София.*

Райчева, Р. (2012). *Стилове в интериора и мебелите. Мартилен. София*

Miller, J. (2011). *Furniture-world styles from classical to contemporary. Dorling Kindersley Limited, London.*

Pegler, M. (2006). *The Fairchild dictionary of interior design. Fairchild publications. USA.*

Encyclopædia Britannica Online, s. v. "Loui XVI style"<http://kenli.nbu.bg:3277/levels/collegiate/article/Louis-XVI-style/49093> (13.12.2017)